

Paulina Florjanowicz

Szanowni Państwo!

Ochrona Zabytków 65/3-4 (258-259), 3

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Szanowni Państwo!

Ochrona zabytków to proces. Proces polegający na rozpoznaniu, badaniu, dokumentacji, konserwacji, monitoringu, dokumentacji itd. Proces to uporządkowany w czasie ciąg zmian i stanów zachodzących po sobie. Każdy proces jest nośnikiem funkcji, a funkcje składają się na systemy. Ochrona zabytków nie jest procesem zachodzącym w izolacji, ale pełni określoną funkcję, istotną z perspektywy działania systemu, jakim jest otoczenie człowieka, w sensie kulturowym, środowiskowym, społecznym i ekonomicznym. Dbając o poprawność ochrony zabytków, nie można zapominać o kontekście, przyczynach i konsekwencjach tego procesu.

Niniejszy numer „Ochrony Zabytków” jest tego odzwierciedleniem. Tradycyjnie znaleźć w nim możemy precyzyjnie opisane przykłady badań i prac konserwatorskich licznych obiektów zabytkowych. Jednak motywem przewodnim tego numeru jest wartość dziedzictwa z perspektywy ekonomii. Nie chodzi bynajmniej o komercyjne podejście do zabytku, ale o dostrzeżenie i próbę opisanie znaczenia zabytku dla współczesnych procesów społeczno-gospodarczych. Umiejętne wykorzystanie zasobów dziedzictwa przez człowieka nie musi oznaczać umniejszenia jego wartości. Z kolei przypisanie dziedzictwu wartości w kontekście społeczno-ekonomicznym znacząco zwiększa szanse na jego zachowanie.

Ważnym głosem w dyskusji na temat ekonomicznego potencjału dziedzictwa kulturowego było 4. Europejskie Forum Dziedzictwa, które odbyło się w 2011 roku we Wrocławiu pod hasłem „Doceń dziedzictwo! Dziedzictwo europejskie i rozwój gospodarczy”. Konferencja, współorganizowana przez Radę Europy, Komisję Europejską i Narodowy Instytut Dziedzictwa, zgromadziła ponad 250 ekspertów z kilkudziesięciu krajów świata. Było to jedno z oficjalnych wydarzeń programu polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej. Stało się też punktem zwrotnym w ogólnoeuropejskiej dyskusji nad znaczeniem dziedzictwa dla gospodarki europejskiej, szczególnie w dobie kryzysu. Na zakończenie 4. Europejskiego Forum Dziedzictwa przyjęto deklarację końcową w następującym brzmieniu:

Uczestnicy 4. Europejskiego Forum Dziedzictwa, które w dniach 10-12 października 2011 odbyło się we Wrocławiu:

- w uznaniu wartości dziedzictwa dla mieszkańców tego pięknego, historycznego i wielokulturowego miasta oraz wszystkich innych miast i obszarów Europy;*
- dostrzegając stałą potrzebę wszystkich sektorów do lepszego rozumienia potencjału dziedzictwa dla jakości życia oraz konieczność jego uwzględnienia w procesach zrównoważonego planowania dalszego rozwoju gospodarczego oraz*
- w pełni świadomości presji wywieranej zarówno przez sektor prywatny, jak i publiczny*

zalecają, aby w kontekście działań związanych z programem Europejskich Dni Dziedzictwa:

- 1. wszyscy korzystający z zasobów dziedzictwa starali się równoważyć płynące z tych działań potencjalne korzyści społeczne, kulturalne i ekonomiczne;*
- 2. tworzyć strategie umożliwiające ocenę i prezentację korzyści społeczno-gospodarczych dla lokalnych społeczności, które wynikają z konserwacji zasobów dziedzictwa i zapewnienia do nich dostępu;*
- 3. stosować podejście zorientowane na społeczności lokalne, ponieważ wzmacnia to proces zrównoważonego zarządzania dziedzictwem, możliwości konserwacji i dostępu;*
- 4. program EDD powinien podkreślać europejski wymiar dziedzictwa, zachęcać do transgranicznej wymiany i współpracy przy organizacji wydarzeń, imprez i spotkań, mając na celu promowanie wizji wspólnego dziedzictwa europejskiego (ten ostatni punkt wobec wyraźniej mniejszego poparcia ze strony uczestników wymaga jednak podjęcia w najbliższym czasie w gronie koordynatorów narodowych EDD bardziej szczegółowej dyskusji nad znaczeniem pojęcia „wymiar europejski”).*

Na koniec uczestnicy 4. Europejskiego Forum Dziedzictwa wyrazili nadzieję, że odtąd Europejskie Dni Dziedzictwa będą rozwijały się zgodnie z duchem dyskusji prowadzonych we Wrocławiu, gdzie różnorodność była źródłem siły, a nie podziałów i gdzie udało się pokazać nasze wspólne dziedzictwo europejskie, jak również bogactwo spuścizn lokalnych, regionalnych i narodowych.

Deklaracja z Wrocławia stała się zacznem wielu projektów o zasięgu lokalnym i ogólnoeuropejskim, których wspólnym mianownikiem jest poszukiwanie odpowiedzi na pytania, jak w zrównoważony sposób korzystać z potencjału zabytków, bo to, czy warto pozostaje poza dyskusją. Także w Narodowym Instytucie Dziedzictwa rozpoczęto od tego czasu liczne działania w tym zakresie: prowadzone są badania społeczne, stworzono model oddziaływania dziedzictwa na ekonomię i inne. Wiele pracy jeszcze przed nami, ale już dziś zachęcam do lektury tekstów, które stanowią istotny przełom w sposobie postrzegania procesu ochrony zabytków w szerszym kontekście, na miarę wymagań XXI wieku.

Paulina Florjanowicz

Dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa